

הרי משמע מדבריו ששוכרים המצה בפועל ממש, ומסתמא כך הבין הלשון בשער הכוונות. והשיב לי בזה"ל: מה שכתב לציין ממ"ש בספר נגיד ומצוה ששוכרים המצה בפועל. אף שכן משמעות הלשון אין כ"כ מוכרח, ולא כתב לחלוק המצות ד' ו', אלא בחציה הראשון הוא צורת ו', ויתכן וכוונתו שהיא כנגד צורת ו' שהזכיר לפני זה. עכ"ל.

וברצוני להוסיף עוד הנהגות מגדולי ישראל. אכן בספר ישראל סבא (עמוד 339) כתב שהגה"ק ציס"ע רבי ישראל אבוחצירא זי"ע היה מצייר את צורת האותיות ד' ו' בדעתו ולא בפועל ע"ש. וכ"כ הרה"ג המקובל רבי אבנר עפגין שליט"א בספרו דברי שלום ח"ז (עמ' רצד). ברם בספר עולמו של צדיק (מהדורת תשע"ג, בקונטרס דרך קדושים עמ' 54) כתב הגרב"צ מוצפי שליט"א שאביו המקובל הג"ר סלמן מוצפי זי"ע נהג לבצוע האפיקומן בצורת אות ו'. ע"ש. ונראה שכך הבין הגרש"מ עמאר שליט"א בהגדש"פ שלו "מימים ימימה" וריש עמ' מה) שנוהגים לשבור המצות בצורת האותיות בפועל [רק מה שציין להכה"ח ס"ק קכ"ג הוא ט"ס וצ"ל קכ"ב או קי"ח וגם בכה"ח מבואר להפך] ע"ש. ושוב העיר לי ידי"ן הרה"ג ר' מרדכי חיים נר"ו למ"ש הגאון הנאמ"ן שליט"א בקונטרס לאוקמי גירסא הנדפס בראש הגדת איש מצליח (אות ה') וז"ל: ואמה"ג זצ"ל היה משתדל לבצוע החלק הימני כצורת חצי ירח דהיינו אות ו' באותיות רש"י, והחלק השמאלי שלא יצא כצורת דל"ת ממש לא הקפיד עליו. עכ"ל. רואים שגם הגאון בעל איש מצליח זצ"ל הי"ד נהג לחתוך את המצה בצורת האותיות בפועל. וע' בשו"ת איש מצליח ח"א (סי' ט"ל).

יששכר דוב הופמן, ברוקלין ניו יורק.

[מכתב ו'] בענין צורת המגן דוד

כתב בשו"ת אגרות משה וח"ג או"ח סי' טו) שאף שאין לנו מקור לצורת המגן דוד, הנה ידוע זה מאות בשנים שעשו ציור מגן דוד על פרוכות ועל מעילים ומטפחות ולא היה מי שערער על זה. ואף שהוא בלי טעם, איני רואה בדבר זה מעשה לא טוב וכו' ואפשר שדוד המלך ע"ה התכוין שהשי"ת שולט בכל רוחות העולם בשש קצוות. עכת"ד. וכן התיר הראש"ל הרב יצחק יוסף בילקוט יוסף (סי' צ') לעשות סמל זה על פרוכת ארון הקודש. ובספר לדופקי בתשובה וח"א סי' תתסה) כתב שאין מקור למגן דוד לא בקבלה ולא בזוהר וכדו'. אמנם בספר רזיאל המלאך יש רמז לכך. ועוד שסמל זה נמצא בקבר בדרום איטליה. וכן נמצא בחפירות מגידו וכפר נחום. ובספר אור החיים למהר"א כץ נכד הסמ"ע כתב שיש בסמל זה שש קצוות, וכן שיש שש קצוות אחיזה בספירת המלכות. עכת"ד ס' לדופקי בתשובה. ועוד ראיתי בספר "דוד המלך ועוצמת התהלים" שהביא הרבה רמזים שיש במגן דוד, ובכללם שצורתו דומה לפרח השושן שצורתו היתה צורת הפרח של המנורה, ושכ"כ הרמב"ם בפיה"מ (מנחות פ"ג), ועוד שכן היו עמודי יכין ובוועז בבית המקדש. וכן הובא שם בשם הגאון המקובל רבי עמנואל חי ריקי בספרו המשכן וכליו מעשה חושב (שמות כו, יד) שע"פ תיאורו נמצא שגג אהל מועד היה מכוסה בעורות גזורים בצורה שדומה למגן דוד ע"ש.

והנה זכורני שלפני כמה שנים שיפצו קיר חיצוני באיזה בית כנסת, ואחד הגבאים בעוד הצבע טרי עשה צורת מגן דוד. ואח"כ שאל לרב הכולל שם אם עשה טוב, והורה לו למוחקו. ולפי הנ"ל נראה דהנה להם לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם, ומנהג ישראל תורה הוא.

הצעיר שניר משה יצ"ו, בני ברק.

[מכתב ז'] ד' הארות והערות בעניינים שונים בקצרה

א. באור תורה אדר ב' (סי' פ"ז מכתב ד') כתב הרב מיכאל נוקריאן לגבי צורת חליצת כריכות התפילין שעל האצבע והביא חילוקי השיטות בין הבא"ח להחיד"א האם חולצין בישיבה או בעמידה ע"ש. ואח"כ מצאתי כתוב בשו"ת מקוה המים להגר"מ מלכה זצ"ל (הרב